

Swjaty Jan

**Jan přińdže do wokolneho kraja
při Jordanje a předowaše křćeńcu
pokuty k wodawanju hrěchow.**

Lk 3,3

Rjadujemy swoje lěta po měsacach a dnjach. Prajimy na přikład: „Přijědu 24. junija na wopyt.“ Prjedy temu tak było njeje. Naši prjedownicy postajichu dny po wopomjatnych dnjach swjatyh. Woni prajichu: „Přińdu će na Jana wopytać.“ Cyłe lěto bě po swjatyh rjadowane. Tajke dny běchu Pawoła (25. januara), Jakuba (25. julija), Symana a Judy (28. oktobra), Měrcína (11. nowembra) abo Mikławša (6. decembra). Jedyn z najznačičich dnjow je swjateho Jana, 24. junija.

Handrij Zejler je nam džeń swjateho Jana trajnje do pomjatka zapisał, hdyž pěsnješe: „Z dychom swjatoch Jana kćěje lubozna, poľna róža rjana, róžow kralowna.“ W dalšich štučkach tuteho woblubowaneho spěwa so nam předstajeja makojca, nalika, somotki a malwa, tola žana z nich so z róžu měrić njemóže.

Tež w dalším spěwje spomina Zejler na swjateho Jana: „Džewjaty džeń lipa kće, žnjency, kosu klepajće! Swjaty Jano, róžow nano, štož ty kwětkow wostaji, pyšnětk žnjencow klobuki.“ Tu čerpa basnik z poklada serbskich přisłowow: „Jan a Jakub klepataj kosu: na syno Jan a na žito Jakub.“ Kwětki, kotrež bě Janowa kosa stejo wostajila, pyša po 25. juli-

ju, hdyž so žitowe žně započinjaja, klobuki žnjencarjow.

Swjaty Jan je róžow nan. Štož běše Handrij Zejler wobspěwał a serbske přisłowo prajiło, je Měrcín Nowak-Njehorński zapopadnył w rjanym wobrazu. Jan stara so wo swoju wysoku róžu. Najskeje bě trjeba jej trochu wody přiliwać. Bože slóncó je jeho gloriola. Na ľewym a na prawym boku steja zahodne pople, kotrež slušaja do kóždeje burskeje zahrody.

Njehorńskeho Jan je lubozna wosoba, kotryž so přikładnje wo stwórbu stara. Tež bibliški swjaty Jan běše wusko ze stwórbu zwjazany. Žiwješe so wot džiwjeho mjeda a wot skopčkow. Jako wobľekanje měješe kamelowy kožuch. Tola

jeho poselstwo běše twjerdše a kručiše dyžli te róžoweho nana.

Jan Křćenik woľaše lud k pokuće, k nawróteju k Bohu. Bóh chce k čłowjekam přińć, tehodla ma so jemu puć přihotować. „Přinjesće dostojne plody pokuty.“ A hdyž so jeho ludžo prašachu, što to za nich rěka, tak wotmołwi jim Jan: „Štóž ma dvě sukni, daj temu, kiž žaneje nima, a štož ma jědz, čin tež tak.“ Čłownikam wón praji: „Nježadajće wjace, hač je wam postajene.“ Wojakam rjekny: „Budźće spokojom ze swojej mzdu.“ Z tajkimi jasnymi słowami woľaše Jan Křćenik lud k pokuće. Serbske přisłowo znaje tež tuteho Jana, kotryž je k wobnowjenju žiwjenja woľať. „Štož chce kaž Křćenik Jan k pokuće wučić, njemóže němy pos być.“

Jan Křćenik je Bože słowo wozjewił njebožo so ani luda ani krala. Za to je droho zaplaćil. Kral Herodes sadzi jeho do jastwa. Jan běše jeho napominať so wostajić łamanja mandželstwa. Herodesowa lubka Herodias narěča swoju džowku Salome, zo by sej žadať hłowu Křćenika. A tak so sta. Herodes da Jana wotprawić. Serbske přisłowo wě wo tutej struchłej wěrnosci. W krótkich słowach so Janowy wosud zjima: „Jan Křćenik je kralowej kurwje wěrnosc z hłowu zaplaćić dyrbať.“

Hdyž so 24. junija k janskim nutrnoscam na kěrchowje zeńdžemy, tak móžemy na wobojce myslić: na krasnosć stwórbje wokoľo Jana a na wěrnosc, kiž je Jan předowať, za kotruž je so woprowať. **Jan Malink**

Swjaty Jan je róžow nan

Swjaty Jan, zwobraznjeny wot Měrcína Nowaka-Njehorńskeho

Repro: Serbski muzej Budyšin

Kak derje znaješ biblisku stawiznu ... ... wo Noachu?

Nakřižuj prawu sadu!
Na kóncu wučitaš
z pismikow wuhódan-
ske słowo. Jeli njejsy
sej wěsta/y, namakaš
stawiznu w bibliji po-
la 1 Móž 6,5–9,17.

W arše běchu zwěrjata wšěch družin a Noach ze swojej swójbu, mjenujcy

(m) ze žonu a 3 dźowkami a přichodnymi
synami.

(a) ze žonu a 3 synami.

(t) ze žonu a 3 synami z přichodnymi
dźowkami.

Bóh bě Noachej tež přikazał sobu wzác

(o) dosć čisteje drasty za swójbu.

(u) dosć cyroby za wšěch.

(r) hrajki za swoje dźěći.

Tehdy deščowaše so

(c) cyły tydžeń.

(b) 12 dnjow.

(č) 40 dnjow.

Na kóncu deščowanja zasta archa na horje

(e) Ararat.

(ž) Mount Everest.

(p) Horeb.

Noach pušći wšěch z archi, hdyž

(a) bě wjedro zaso slónčne.

(k) bě so hołb z wolijowej hažku k njemu
wrócił.

(l) njeje so wupóstany hołb hižo k njemu
wrócił.

Beata Richterowa

Wuhódanje: tučel

Swjedžen we Wojerecach

Srjedu, 9. junija, přednošuje sup. Malink
na temu „Ewangelscy Serbja we a wokoło
Wojerec“. Přednošk budže na hrodže a za-
počnje so w 19 hodž. Njedzelu, 13. junija,
budže zaso serbski swjedžen we Wojere-
cach. Swjedženske kemše w Janskej cyrkwi
na kotrychž so serbske towarstwa wob-
džěla, započnu so w 10 hodž. Swjedžen
pokročuje so w Čornym Chołmcu. **jm**

Cyrkwinski džen w Kamjencu

Z Nowym lětom 2010 zjednočištej so cyr-
kwinskej wobwodaj Kamjenc a Budyšin.
Zo by so tuta zhromadnosć tež zjawnje
předstajila, zarjaduje so njedzelu, 20. ju-
nija, regionalny cyrkwinski džen w Ka-
mjencu. W 10.30 hodž. budže pječ wo-
sebitych kemšow w cyrkwjach, w džiwa-
dle a na torhošću. Na hłownych kemšach
w Marijnej cyrkwi je skromny serbski po-
džěl předwidžany. Za 12 hodž. je planowa-
na serbska připołdniša modlitwa w Ka-
techizmowej cyrkwi. Zakónčacy program
na torhošću steji pod hesłom „Kamjenske
kołbaski wudaja so na Budyški žonop“.
Wón započnje so w 14 hodž. Předowanje
změje Berlinska promštka Friederike w
Kirchbach. Serbski braška nawjeduje sym-
boliski kwas cyrkwinskeju wobwodow.

Dalše informacije pod [www.kirchen-
bezirk-bautzen.de](http://www.kirchenbezirk-bautzen.de) –Aktuelles. **jm**

Předstajenje spěwarskich

Štwórtk, 1. julija, w 19.30 hodž. předstaja
w Smolerjec kniharni w Budyšinje nowe
serbske spěwarske. Zawod poda Serbski
superintendent Jan Malink.

Serbski bus 2010

Lětuši wulět Serbskeho busa budže, da-li
Bóh, sobotu, 18. septembra do srjedźne-
je a Delnjeje Łužicy. Wotjědzemy rano
we 8 hodž. w Budyšinje na znatym městnje
pola Flackec awtowego domu. W Lejnje
pola Wojerec swjećimy serbske kemše
a pohladamy na nowy jězor. Pojědzemy
nimo Złeho Komorowa do Lichterfelda,
hdžež wopytamy hórnski muzej z wulkim
transportnym mostom. Po wobjedze wo-
pytamy měščansku cyrkej w Grabinje
(Finsterwalde) a zhonimy něšto wo stawi-
znach Šlikoweho kelucha.

Dale pojědzemy do Dobrego Ługa (Do-
berlug-Kirchhain) a změjemy tam wje-
dženje w rjanej klósterskej cyrkwi. Při lěs-
nym jězoru pijemy kofej a změjemy swoju
bjesadu. Wokoło 18 hodž. wróćimy so
do Budyšina. Jězba plaći za dorosćeneho
25 eurow, za dźěčo 10 eurow.

Přepróšujemy Was wutrobnje na naš
wulět.

Přizjewće so prošu pola Měrcina Wirtha
w Budyšinje (tel. 0 35 91 / 60 53 71) abo
na cyrkwinskim dnju. **Handrij Wirth**

SERBSKI · CYRKWINSKI · DŽEŇ

„Spěwajće Bohu, spěwajće chwalbu jeho mjenu“

Sobotu, 5. junija

14.00 zahajenje w Budyskej Michałskej
cyrkwi, po tym na farje přednošk
dr. Geralda Stona, Oxford: „Serb-
ske spěwarske“

18.00 bibliska nóc za dźěći

Njedzelu, 6. junija

10.00 kemše w Michałskej cyrkwi

12.00 wobjed na farskej zahrodze

13.00 připołdniša přestawka z přinoškami

14.30 kónčna zhromadźizna w cyrkwi:
zhromadne spěwanje z nowych spě-
warskich z Geraldom Schönom,
Drježdžany

Modlitwa za zawlečenych

12. junija budže lěto, zo zawlečechu nje-
znaći Henčlec swójbu w Jemenje. Dźowce
Anna a Lydija stej so njedawno do Łužicy
wróćitoj. Wosud staršeju a jeju synka Si-
mona pak je dale njejasny. We wothłoso-
wanju ze swójbu přepróšuje so na wosebi-
te modlerske kemše 12. junija we 18 hodž.
do Michałskej cyrkwy w Budyšinje. **jm**

Betet für die Geiseln!

Entführt seit dem 12.06.2009 im Jemen

Fürbittegottesdienst am 12.06.2010
um 18.00 Uhr in der Michaelskirche Bautzen

Bukečanska bjesada

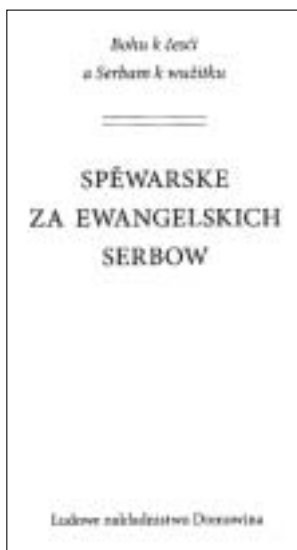
Přichodna Bukečanska bjesada wotměje
so štwórtk, 17. junija, w 19 hodž. we wosa-
dnym domje při farje. Wšitcy, kotřiž chce-
dza serbsce wuknyć, so w rěčenju zwučo-
wac a bjesadowac, su lubje přepróšeni.

Wo nowych spěwarskich

Nowe serbske spěwarske wuńdu k cyrkwinskemu dnjej. Što budže w nich nowe, hinašeho? Wuprowowane kěrlušy su so přewzali, nowe su so přidali a někotre wuwostajili. Možno, zo budže snadź něchtó přestapjeny, zo wěsty kěrluš hižo njenamaka. W dotalnych małych čornych mějachmy 314 kěrlušow, w nowych je jich 348.

Wuběranje kěrlušow njebě jednory nadawk. Zakład běchu nowe němske spěwarske. Štož z nich w serbskej rěči mějachmy, so přiwza. Dale wuběrachy so znate přeložki a originalne serbske kěrlušy, wosebje te Jana Kiliana. Najmlódši originalny kěrluš je „Knjezowy jandžel“ z lěta 2002.

Dalša čezka při wudawanju spěwarskich bě rěčne přehladanje kěrlušow. Dokelž so rěč wuwija, wobnowjachy tež naši prjedownicy kěrlušy, hdyž sej to čistosć serbskeje rěče a jasnosć mysle žadaštej. Tak na přikład w kěrlušu „Ach, poruč Bohu swěru“ změnichu „wón lóft a wětry wodźi“ na „wón wichor, wětry wodźi“. We 8. štuce rekaše prjedy: „wón mudry fěršta je“, tola wot 1930 so spěwaše: „Wón mudrje kraluje“.

Tajke wobnowjenske džěła běchu tež za nowe spěwarske trěbne. Stare formy so narunachu, na přikład „Wótcewi, Synewi, Duchewi“. W dotalnym kěrlušu 333 rekaše „žalosć znosyć w sćerpnosći“. „Znosyć“ pak džensa telko reka kaž hromadže nosyć, tehodla měješe so tu pisać „žalosć nosyć w sćerpnosći“. Druhdy běše tež trjeba zložku přidać abo wuwostajić, dokelž su so prjedy wšelake kěrlušy z trochu hinašej melodiju spěwali. Tak bě w dotalnym kěrlušu 757, hdžež pobrachowaštej dvě

zložce. Nětko reka: „Mój Božo, daj mi to přez Chrysta krej, zo w smjercí ze mnu derje stej.“ To potrjechi tež kěrlušej „Jed'n twjerdy hród“ a „Nětk swjatoh Ducha my prosymy“.

Wšelake přeložki so po němskim originalu znowa přehladachu. Tu a tam měješe so zmylk porjedzić. Prawopis rjadowaše so po džensnišich normach, na přikład njeписа so džensa hižo „bórzy“, ale „bórze“. Wšelake wosebitosće Budyskeje narěče dyrbjachy so spuščić. „Wjeselosć“ so naruna přez „wjesołosć“. Pisa so „dostać“ město dotalneho „dostać“. Hižo 1930 bě

so narunało „w hnadzi“ z „w hnadže“. Wobchowachu pak so zwučene formy, hdyž su w džensnišich słownikach zapísane, kaž „Jezus“, „čłowski“ abo „teho/temu“. Dowolene je mjeztym tež zaso pisać „trošt“ a „troštować“.

We Wótčenašu so mała změna stanje. Njemodlimy so hižo „kaž my wodawamy našim winikam“, ale „jako wodawamy našim winikam“. Poprawom je to stara forma, kotraž bě so wokoło 1960 změnila. Zdžěla so tuta změna njeje ani do luda dóstała. Tež wěrywuznaće, Mały katechizm a Augsburgske wuznaće so přehladachu.

Kemšacy porjad so lochko změni. Do přenjeho kěrlušy budže liturgiske postrowjenje. Po pruskim přikładze móže so duchowny po spowědźi prašeć, hač je to sprawna wola wuznawacych, sej winy wodać dać. Kónčny kěrluš spěwa so nětko do žohnowanja. W nowych spěwarskich namakaja so tež někotre psalmy, kotraž móžeja so na spočatku kemšow modlić, kaž je to wosebje w pruskich wosadach z wašnjom.

Dotalne spěwarske njebudžemy hižo w cyrkwi wužiwać. Wone pak wobchowaja swoju hódnotu a móžeja so doma dale wužiwać. Štóž pak spěwarske hižo njetrjeba, móže je rady w serbskej superintendenturje wotedać.

Njech so spěwarske derje přiwzaja a duchowne žohnowanje w našim ludze přispørja. Džak wupraji so wšitkim, kotřiž su k wulkemu skutkej na wšelake wašnje přinošowali. Zapłać Bóh luby Knjez!

Jan Malink

Krótke stawizny našich spěwarskich

Dotal mějachy ewangelscy Hornjoserbja štyri wšelake wudawki spěwarskich. Rozsudne za prašenje, hač jedna so wo nowy wudawk, běše, hač wobchowatej so dotalne čislowanje a wuhotowanje. Hdyž so spěwarske jenož wo dalše čisła rozšěrachu, tak so njeliča jako nowy wudawk.

1. Das neue Teutsche und Wendische Gesangbuch / Darinnen Herr D. Martini Lutheri / und anderer geistreichen Lehrer Gesänge in guter Ordnung zu finden. Auf sonderbare Verordnung Der gesambten Stände des Marggraffthums Ober-Lausitz von Land und Städten / Zum gemeinen Gebrauch Der Evangelischen Ober-Lausitzischen Kirchen in öffentlichen Druck gegeben. Budišín / verlegt Johann Wilisch. Gedruckt mit Gottfried Gottlob Richters Schriftten 1710.

Tute přenje hornjoserbske ewangelske spěwarske, kotraž běchu zestajili a wudali Pawoł Prătorius, Jurij Matej, Jan Ast a Jan Wawer, woprijeja 199 kěrlušow, přeloženych hač na mało wuwzacow wot wudawacelow samych. Na lěwej stronje steja

němske teksty, na prawej serbske. Z tutych spěwarskich móžeše so 76 kěrlušow do nětko wudatych nowych spěwarskich přewzać. W lětomaj 1719 a 1732 so spěwarske znowa wudachu, při čimž so wobjim wo 43 a 63 kěrlušow na cyłkownje 305 rozšěri. W přidawku 1732 su podate skrótšenki přeložerjow pod kěrlušemi. Na titulnej stronje namaka so přeni króc hrono „Bohu k česći a Serbam k wužitku“, kotraž přewodžeše spěwarske hač do lěta 1920.

2. JAN GOTTHELF BĚMAR (wud.): Duchomny wopór wěrných křesćijanow, aby kyrlišowe knihi / Bohu k česći a Serbam k wužitku, nětko na tajke sprawně wašnje wondate, kotrym najposledy cyrkwine a někotre domjace modlitwy přidate su. Z Kral. Polsk. a Kur-Firš. Saxonk. frejotu. w Budešini, wot Davita Rychtarja založene / 1733.

Dotalna ličba 305 kěrlušow so wo 17 na 322 rozšěri. Hač do lěta 1740 so tute spěwarske, kotraž běchu přenje ryzy serbske, štyri króc nakładowachu. Dalše kěrlušy wudachu so 1740 jako druhi džěl Duchomneho wopora.

JAN GOTTHELF BĚMAR (wud.): Druhi džěl duchomneho wopora, haby kyrlišowych knihow / Bohu k česći a Serbam k wužitku. Wudaty s Kral. Pols. Kur-Fyrš. Saxonk. frejotu. BUDYŠINI, wot Davita Rychtarja, we lěci 1740.

Druhi džěl Duchomneho wopora woprijeja 144 kěrlušow. W nim namaka so přeni zapis přeložerjow.

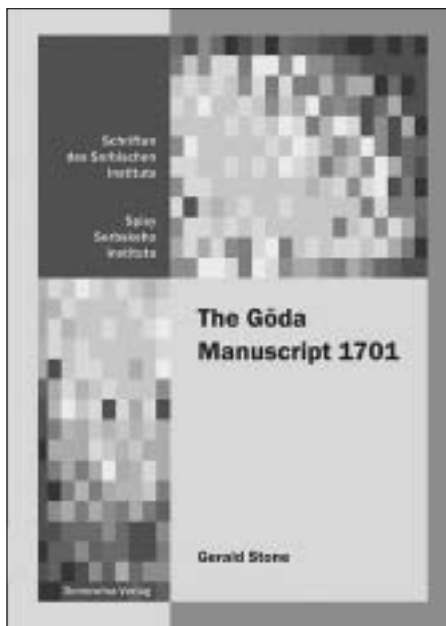
3. Duchomne kyrlišowe knihi. Bohu k česći a Serbam k wužitku wondate. Budišín 1741.

Spěwarske zestajichy a wudachu Jan Gottfried Kühn, Jan Běmar, Jan Hobjan a Jan Pječ. Wone woprijeja 528 kěrlušow w nowym porjedže. Na titulnej stronje namaka so wigneta ze serbskim tekstom. 1756 přewza Hadam Bohuchwał Šerach wudawacelstwo a přida 80 kěrlušow, 1762 hišće jónu 20. Wšelakich zwadow dla so postaji, zo nima so wobsah spěwarskich hižo změnić. Ze Šerachowych spěwarskich je katolski farar Michał Wałda mnohe kěrlušy do swojeje Spěwaweje winicy přewzał. 1838 rozšěrachu Handrij Lubjenski a druzi fararjo spěwarske ⇨

Hodźijski rukopis z lěta 1701

Loni nazymu wuńdže w Ludowym nakładnistwje Domowina jako 50. číslo rjada Spisow Serbskeho instituta kniha Geralda Stonea z jendźelskim titlom „The Göda Manuscript 1701“. W njej chowa so drohočinka ze stawiznow ewangelskich Serbow. Je to wjac hač tři lětstotki stary rukopis z Hodźijskeje fary, w kotrymž su zhromadźene wšelake teksty za cyrkwinsku potřebu: epistle a ewangelije na njedzele a swjedženje w běhu lěta, stawizna wo čerpjenju a zrowastanjenju Knjeza, stawizna zničjenja Jerusalema, Lutherowy mały katechizm a mandźelski porjad. Tutu cyrkwinsku knihu, wobstatk Hodźijskeho farskeho archiwa, běše w 70tych lětach 19. lětstotka wotkrył Michał Hórnik, kiž poda wo njej 1879 w Časopisu Mačicy Serbskeje krótki nastawk.

Original je poprawom němska kniha „Vollständiges Kirchenbuch ...“, čišćana 1697 w Lipsku, přiwjazane su tež hišće němski katechizm z lěta 1694, agenda z lěta 1691, mandźelski porjad, datowany 1624, a mandat kurwjercha z lěta 1623. Mjez čišćanymi stronami su wšudže zawjazane prózdne łopjena. Na nich namaka so serbski přeložk němskeho teksta na dohromady 428 łopjenach. Cyłk je do kože zwjazany a na wobalce stej: „AGENDA VOR DIE GÖDAVISCHKE KIRCHE 1701“. Tole pokazuje na to, zo je so kniha napisala za wužiwanje w serbskich kemšach. Trochu wšak najprjedy džiwa, čehodla měła so hišće spočatk 18. lětstotka wužiwać tajka rukopisna pomoc, hdyž běchu tola najwažniše cyrkwinske teksty hišće w 90tych lětach 17. lětstotka w čišću wušli (1693 katechizm, 1695 epistle a ewangelije a 1696 agenda). Na to da wa nam wudawar Gerald Stone plawsi belnu wotmołwu: Zwisuje to z wosebitym administratiwnym přirjadowanjom Hodźijskeje fary, přez kotruž běžeše něhdy hranica mjez Hornjołužiskim stawowym knjejstwom a Stołpiskim knjejstwom, kotrež přisłušeše Mišnjanskemu wokřesej pod bjezposrědnym knjejstwom sakskeho kurwjercha. Čišćane cyrkwinske knihi, kotrež běchu so w stawowym knjejstwje wudali, njeběchu tohodla tu zawjazowace, a tuž njeje připad, zo je so runje tu hišće 1701

wotpowědny rukopis zhotowił.

W swojim wobšěrnym jendźelskim předstowje předstaja wudawar najprjedy stawizniski pozadk nastaća Hodźijskeho rukopisa a jeho městno mjez druhimi težnymi hornjoserbskimi rěčnymi pomnikami. Tradicija rukopisnych přeložkow cyrkwinskih tekstow saha daloko wróćo, po swědčenju Christiana Knauthy samo hač do lětstotka reformacije. Z toho časa wšak su so nam w hornjoserbsčinje do džensnišeho jenož zachowali Gregoriusowe kěrlušowe knižki z lěta 1593. Ze 17. lětstotka je wjac tajkich tekstow znate, a přeložowarjo čišćanych serbskich nabožnych knihow pod nawodnistwom Pawoła Praetoriusa su někotre z nich jako předłohi wužiwali, kaž běchu to rukopisy Jana Cichoriusa, Jurja Šerca a Cachariasa Běrlinka.

Dale wobjednawa so w předstowje prašenje rěčneho zarjadowanja Hodźijskeho rukopisa. Michał Hórnik a Arnošt Muka měještaj za to, zo jedna so wo tekst w Złokomorowskej narěči, wuchadžejo z ródneho města Jana Krystofa Wićaza, kotrehož měješe Hórnik za hlowneho spisarja, a jeho syna samsneho mjena, kiž je snano nanow džełto pokročował. Tola kritiske přehladanje rěčnych zjawow, kotrež podawa Hórnik jako argumenty za tajku hypote-

zu, pokaza, zo jedna so we wšěch padach wo wosebitosće, kiž wustupuja tež w druhich težnych hornjoserbskich tekstach a zwisuja tuž skerje ze starobu rukopisa hač z pochodom ze srjedźneje Łužicy. Tuž přizamknje Gerald Stone nadrobnu 30-stronsku analizu rěče Hodźijskeho rukopisa. Na nju so zepěrajo móže naposledk přeswědčiwje zwěsćić, zo njeje w nim žanych jasnych pokazow na rěčne přirjadowanje do Złeho Komorowa. Za najbóle prawdžepodobnu pak ma wón móžnosć, zo jedna so wo tekst, kiž nam pokazuje rěčny staw wokoliny Hodźija na kóncu 17. lětstotka – z tym je to tekst, kotryž nima jenož za serbske cyrkwinske stawizny wulki wuznam, ale je tež wažne žórło za slědženje wo historiskim wuwicu hornjoserbskich dialektow. Po předstowje přidate je 17 krótkobiografijow serbskich fararjow, kotřiž su so do toho w zwisku z přeložowanjom nabožnych knihow do hornjoserbsčiny mjenowali, to je wužitna informacija za slawistow, kotřiž so za tutón historiski serbski tekst zajimuju.

Text serbskeho rukopisa je hromadže z přepisanym paralelnym němskim tekstom na scěhowacych 213 stronach wotčísćany – wón je pismik po pismiku wotpisany (transliterěrowany) a dokumentuje nazornje, kak chablaty tehdy serbski prapowis hišće běše –, hustodosć hakle pohlad do němskeho teksta hódančko rozriša, što móhlo so za tym abo tamnym zapiskom kryć. Hladajo na to je wobdźiwanja hódne, zo je Gerald Stone za cyły rukopis register wužiwaných serbskich słowow zestajił, z podawanjom městna, hdže so wone w teksće jewja.

Jendźelskorěčne wědomostnje fundowane předstowo a zasada akribiskeje transliteracije při reprodukciji teksta pokazujetej na to, zo su adresača knihi w přenim rjedze fachowcy na polu historiskeho sorabistiskeho a šěršo slawistiskeho rěčespyta. Tola tež za toho, kiž so za cyrkwinske a kulturne stawizny Serbow zajimuje, je so z Hodźijskim rukopisom wažne žórło spřistupniło, kiž wobswětla, na kajke wašnje su naši prjedownicy džětali a so prócowali Serbam Bože słowo w maćerščinje podawać.

dr. Sonja Wölkowa

⇒ wo dalši přidawk, tak zo nětko 816 kěrlušow wopřijachu. 1906 a 1911 přidachu so hišće jónu dalše kěrlušy, tak zo mějachu tute spěwarske naposledk 858 čisłow. Wone wuńdžeju k poslednjemu razej 1920 pod titulom „Duchowne kěrlušowne knihi“. Kühnowe spěwarske, kotrež wužiwachu so přez 180 lět w cyrkwi, w šuli a doma, su najbóle rozšěrjena serbska kniha, wšako móžeše so dotal 44 nakładow zwěsćić.

4. SERBSKA HŁOWNA PRĚDARSKA KONFERENCA (wud.): Spěwarske knihi za ewangelsko-lutherskich Serbow. Budyšin 1930.

Z dotalnych spěwarskich přewza so 630 kěrlušow, kotrymž so 172 nowych přida. 1931 wuńdže druhu nakład, a to k přenje mu razej nic w starym šwabachskim pismje, ale z łaconskimi pismikami a w nowym prawopisu. Bohužel so wulki džěl spěwarskich wot nacionalsocialistow scąza

a znič. 1955 wuńdže skrótseny wudawk z 314 čisłami.

5. SERBSKI WOSADNY ZWJAZK (wud.): Spěwarske za ewangelskich Serbow. Budyšin 2010

Dokładnje 300 lět po přenim wudawku duchowných kěrlušow wuńdže pjaty wudawk našich spěwarskich. Su to přenje spěwarske z notami. Wone wopřijeja 348 kěrlušow a wjacore přidawki. **Zestajił: jm**

Doma w nadobnym podomku

„Podomk“ – nowa zběrka basnjow Kita Lorenca

Baseń „Wjerš pomazy“ je Kito Lorenc w léće 2002 za naš ewangelski časopis napsa. Dwurěčnje je wona wozjewjena w hewak němskorěčnej zběrce „Zungenblätter“ (2002), zdobom steji serbska baseń w 3. nakładze Serbskeje poezije Kita Lorenca (2008) a w jeho najnowšej zběrce „Podomk“ (němsce „Hausrat“). Mało znate titulne słowo wjedže nas k domjacej nadobje. Doma w „Podomku“ chowaja so „basnje a druha nadoba z dwanatk lět“. Zběrka z nadobu basnika je lětsa w nalětniku wušła a z teho časa všem lubowarjam serbskorěčnje lyriki přistupna.

Kito Lorenc narodži so w Slepjanskim Slěpe. Jeho počah k domiznje jewi so w lyriskim cyklusy „Struga. Wobrazy našeje krajiny“ (1967). Rěčka, kiž poji wjeski Trjebin, Slepo a Miłoraz, je za čas džěcatstwa basnika hišće čista dosć za čerpanje jutrowneje wody. Wjerš „Ow mjelč, njewobroč so“ z basnje „Struga“ zary so mi před lětami do pomjatka a mje tež při čitanju najnowšich basnjow Kita Lorenca njewopušći: „Wobroč so nětko a płuwaj / wróco k samotnemu pobjrohej / swojeho poroda, schowaj / wšu nadžiju hluboko“ (32). Werb wobročić so bjez negacije woznamjenja tu wrócozhladowanje, kiž je móžne, haj samo radzomne, přetož „tež ja nabywach lěta“ (5). Kito Lorenc basni w serbskej a němskej rěči, přenošuje basnje mjez rěčomaj a z dalších rěčow. Jeho poetiske twórby tworja móst k druhim kulturam a so w tu- a wukraju wysoko hódnoća. W Serbskej spožči so jemu literarne myto „Złoty kluč ze Smedereva“ (2008) a Ioni w Kamjencu Lessingowe myto. Nimo teho počesćichu jeho z mytami Heinricha Heineho (1974), Čišinskeho (1990), Heinricha Manna (1991) a z titulom čestneho doktora Drježdžanskeje TU (2008). Kita Lorencowe přeložerske džěło je wusko zwjazane z wědomostnym hladanjom na stawizny serbskeje literatury. W léće 1981 wuněže jeho dwurěčna antologija „Sorbisches Le-sebuch. Serbska čitanka“ a 2004 němskorěčna antologija serbskeho basnistwa z pječ lěstotkow pod titulom „Das Meer Die Insel Das Schiff“ ze zawodom Petera Handki a dosłowom Christiana Pruniča. Kedžbyhódna kniha wobsahuje tež twórby serbskich ewangelskich fararjow Jurja

a Rudolfa Mjenja, Kita Fryca Stempela, Handrija Zejlerja, Jana Kiliana, Mata Kosyka, Jana Wałtarja a dalších. W swojej přenjej basniskej zběrce „Nowe kwasny“ (1961) pisa Kito Lorenc w basni „Moje powołanske wuznaće“, zo so njehańbuje spěwarskich w swojej džětarni. Jako wudawačel rjadu Serbskeje poezije je twórby tu hižo mjenowaných a dalších ewangelskich basnikow do swujich zešiwkow zapřijał a jich tworjenje hódnoćił.

Tež jako dramatar je Kito Lorenc znaty. Wosebje stej so mi na Budyskim jewišću zalubił trysk „Kołbas“ (1988) a tragigroteska „Die wendische Schifffahrt“ (1994), kiž počahuje so w rysach na kanalo-twarca Jana Pawoła Wirtha.

Kito Lorenc bydli džensa we Wuježku pod Čornobohom. Basniska nadoba najnowšeje zběrki je w geografiskim rumje lužicy, na př. w Žornosykach, Brězowje, Blótach a Starej Cyhelnicy, runje tak zasydlena kaž zwonka njeje – pohibuje so „nimo Pichowa do Mnichowa“ (55), dunda „dele k Dunajej“ (57), leći na Hawaii a Haiti (80) hač pod horu Fudšijama (53) abo Fučijama (66). Japanska zda so nam daleka, ale „Japanc je hajak, / tola nic prajak“ (53) a z tym serbsčinje bliski. Tajke a hinaše rymowe hajki ze satiru je hižo Jurk (Jurij Winar) stworił, čehoždla namjetuje Kito Lorenc za tutu formu pomjenowanje „jurk“ (52). Wočiwidnje abo w schowanych wariantach naspomnja so dalši literača: Janej Lajnertej je baseń „Slěbro a sylzy“ (16) wěnowana, Měrcina Nowaka-Nječorniskeho spóznaju w titlomaj „Dundak“ (57) a „Paradiz-zahrodka“ (74), zběrka Alberta Wawrika „Za kerkom wólša“ so chowa we wjeršomaj „Za kerkom dalša. / W kyrku wólša.“ (55).

Ducy domoj abo do bliskeho a dalokoho kraja dopomhaja „po lužiskej awtobonje“ awto a dalše jězdźidła zwobraznjeja pohiby, politiku a počinki čłowjeka. „Činic“ je wažne słowo za běh žiwjenja, takrjec słowjeso – serbske pomjenowanje za Werb: „Słowjeso namakach: / činic / zaso štož je so zabyło, / znowa štož hišće so njewě.“ (6) Mišter słowa Kito Lorenc da serbski słownik přelistowač (53), poda dohlad do dialektalnych činkow a medialnych činjenjow a da so do rymoweje „Činkohry“

Kito Lorenc

Foto: J. Mačij

z Njedočinkom, Dočinkom, počinkom a kočinkom (83). „Wšelke přičinki“ (62) su za wonajke njepoliwki trěbne. Rěčne chłóšćenki ze selowymi pryzlemi a ješćacym humorom njefaluja. Njesu to někajke rěčne hajki, kiž so w „činki-čanki-stanach“ (25) a zwjeršnych „tele-spotach“ (49) zhubja, ale kiž wjerchola we wjacezmyslných kompozicijach a wobrazach. Zwisk mjez molerjom a basnikom je daty, přetož „wobrazy rěča“ (15) w basni, kiž wěnuje Kito Lorenc tworjacemu wumělcu Horstej Bachmannej. Prozowy tekst „Improvizacija“ (26) počahuje so na twórby molerki-grafikarki Iris Brankačkoweje. Wona je zdobom wuhotowarka zběrki a je stworiła mólbú „sudobja“ na wabalce. Přeco zaso fascinujetej jeje zamyslenje a wušiknosć přesadženja lyriskich tekstow do wobrazow. Nawopak poda nětko Kito Lorenc swoje mysle k nowym wobrazom wumělce a spyta je „přeložić do rěče basni“: „Žane stawiznički, ale rozčehnjene stopy chodow, wotdžělene přez njeregularne rymowe rynčki, mjezsobu so překladowace.“

Basnik moluje wobrazy z paletu słowných barbow, swětla a čmowe wotměnjejo. Zdychuju, hdyž čitam rjane a rjenje wjerše: „Zaso a zaso / nam njebjeski hornčer / z dešćowej ruku / po mjezwoču šmórnje“ (33).

Kita Lorencowe basnje sahaja do přirodowych a towaršnostnych zjawow ze spytowanjom čłowjeka, tute změnić, z dobrymi a njedobrymi scěhami a „Druhdy da zbožo ludžom płaćak, / bolosć jim mjelčec; / hdyž pak zastawaja, / dže žiwjenje dale / z nimi / abo bjez nich.“ (17)

„Pomhaj či Bóh“ (8) rěka posledni wjerš basnje „Wjerš pomazy“ nawjazuju na naš postrow. Ze swojimi basnjemi zaruča nam Kito Lorenc wosebite poetiske dožiwjenje přemyslowaceho, napjateho a lóštneho razu. Wuplaći so wjerše wospjet čitač, za sebje wotkrywač a wobkedźbowač namołu: „Chowajće za sebje nadobny podomk“ (36). **Měřana Cušcyňa**

Nowa zběrka basnjow Kita Lorenca

Alberta Wawrika „Za kerkom wólša“ so chowa we wjeršomaj „Za kerkom dalša. / W kyrku wólša.“ (55).

„Wšudže widžu nadžiju“

Čěski přećel Serbow Jozef Mach w Kralupach 85 lět

Z nadžiju na Božu pomoc rjaduje přećel Serbow Jozef Mach w čěskim měsće Kralupy nad Wołtawu wšednje swoje žiwjenje. Hdyž tež mjeztym kipry a chorowaty był, wostanje wón swojemu heslu, kotraž je pječa Handrij Zejler w jednej ze swojich basnjow napisał, swěrný. Jozef Mach je hižo nimale 27 lět samlutki w swojim 300 lět starym niskim domčku žiwy. Hač do 1983 běše hišće jeho mać při nim, poslednje tři lěta je ju sam swědomiče hladal a wobstarał hač do jeje smjerće. Z lěta 1993 ma čez z nohu, tak zo z toho časa wjac porjadnje běhač njemóže. Tehodla je tehdom dyrbjał někotre čestnohamtske funkcie wotedač, nažel tež zastojnstwo jednácela w towarstwje Společnost přátel Lužice (SPL). Tute towarstwo je jemu hižo 60 lět dołho z wutrobnej naležnosću, ale jednácelstwo žada sej wjele časa a mocow. Funkciju přewza tehdy lužiski Serb Tomáš Kmječ, zastojnik w čěskim wójsku, kiž w Praze bydli.

Dnja 8. junija woswjeći Jozef Mach swoje 85. narodniny. Narodil je so 1925 w Banskej Štiavnicy w Słowakskej. Nan džělaše jako wobchodny zastupjer a mać w zarjadnistwje. Ma młódšēju bratrow, Stanislava a Karela. Jako nan čezko scho-rje, přesydli so swójba do Prahi. Po nanowej smjerći 1935 pomhachu swójbje znači z južnych Čech a wzachu Jozefa a jeho bratra Stanislava k sebi. Tam je do šule chodzil a so w tekstilnym wulkowobchodze wukublał. Wot 1943 bydli w Kralupach, měsće 20 kilometrow sewjernje Prahi, hdžež sej spočatk 60tych lět staru chěžku kupi. 1945 zezna so z Vladimírom Zmeškalam a džělaše z nim za Lužicu. 1946 zastupi do SPL. 1948 nastupi wojsku službu. Po njej džělaše w twarstwje a wot lěta 1951 sem w ČSAD, zawođe za čezke awtowe transporty w Kralupach. Wobnowi

styki k člonam SPL, wosebje k seniorej Lanštjájkej, Vladimírej Zmeškalej a Jurjej Wićazej, a pomhaše při džěle w Serbskim seminarje. Wot 1969 džělaše w zarjadnistwje prodrustwa a w poslednich lětach před zastupom do renty 1985 w kupnicy w Praze a lěkarskim slědžerskim a kublanskim instituće.

Lužicu wopyta přeni raz 1958 na zajězdze ze Zmeškalam a zezna so tehdy mjez druhim z Józefom Nowakom a Měrcinom Nowakom-Njehchorńskim. Do pomjatka zaryło je so jemu třidnjowske přebywanje na džěłarni serbskeho ludoweho tworjenja kónc junija 1964. Na I. festiwalu serbskeje kultury 1966 nawjaza styki mjez šulomaj w Róžeńće a Kralupach. W léce 1972 přijědže z busom młodych prodrustwownikow na III. festiwál serbskeje kultury.

Zeznał sym Jozefa Macha před 45 lětami a tak dołho so z nim hižo dopisuju. W léce 1966 je za Domowinjanow z Hornjeje Hórki organizował třidnjowski wopyt Prahi z přenocowanjom w Kralupach. Jako jedyn z wodzacych prócowarjow SPL měješe kluč Serbskeho seminarja při sebi. Tak dósta so mnohi Serb z jeho posrědnistwom do tuteho wuznamneho twarjenja. Krótko po přewróće skoržeše, zo zwyżša póst nastajnosći płačizny za posytki, čehoždla bě nuzowany Serbske Nowiny wotskazač. Z toho časa sćelu jemu kóždy štwórc lěta swoje zhromadžene nowiny a Pomhaj Bóh, přetož bjez informacijow z Lužicy Jozef Mach njemóže być. W pokročowanej starobje je so wukmanił w serbsčinjne, je wopytał kurs na Karlowej uniwersiće w Praze.

Jozef Mach je sobustaw čěskobratskeje cyrkweje. W swojej wosadze přewjeduje druhdy jako lajk nutrnosće. Zajimował je so tež jara za zarjadowanja ewangelskich Serbow. Tak je so hižo w 50tych a 60tych lětach na někotrych serbskich cyrkwinskih dnjach wobdžělil, tehdy hišće hromadže ze seniorom Lanštjajakom z Prahi. Mjez 1985 a 2003 je z mało wuwzacemi kóždy léto serbske cyrkwinske dny wopytał, tam porěčał a postrowy małeje wosady čěskich bratrow z Kralupow posrědkował. Za njeho běše serbski cyrkwinski dzeń přeco wěsty wjeršk lěta. Samo jako běše tutón w léce 2002 runje na jeho 77. narodninach, přijědže do Lužicy. 2003 w Poršicach běše posledni króc mjez nami.

1992 je mje Jozef Mach na wopyt přeprošył, na čož běch tydžeń pola njeho. Wobdžělchmoj so na swjatočnosći SPL

za bratrow Josefa a Františka Pátu w Praze. Njedzělu dojdědzechmoj sej do městačka Husinec, hdžež bě so narodzil reformator Jan Hus. Wopytachmoj wustajeńcu wo nim a džěchmoj potom do Božeho domu kemši. Tam je z wašnjom, zo so při mōdlenju wjacori ludžo wobdžěla, bjeztoho zo bychu so za to přizjewili. Hdyž běše farar swoju modlitwu dokónčil, pokročowaše jedyn z wěriwych a potom dalši. Tež Jozef Mach spontanje cyle měrnje rěčeše. My-

Jozef Mach (naprawo) z fararjom Miroslavom Hloušekom na serbskim cyrkwinskih dnju w léce 2000 w Minakale

slu husto na tute rjane wašnje, kiž běše za mnje dožiwjenje. Tež doma do jědže modli so Jozef přeco wótrě, jednore, ale hnujace słowa a próstwy za přichodne hodžiny.

68lětný je Jozef Mach 1993 zestajil a z materialom ze swójskeho fundusa natwaril za šulerjom wustajeńcu wo Serbach, kiž běše zajimawa a jara informatiwna. Wustajeńcu su sej stotki šulerjow w Kralupach a wokolinje wobhladač móhli, přetož Jozef Mach je ju po wěstym času přeco do daljeje šule dowjezl a zaso natwaril. Tak bě wona w běhu dweju lět w dohromady něhdže 20 šulach widžeć. Za tajke džěło woprowaše jubilar wjele časa a napinanja, ale jeho lubosć, wutrajnosć a wěra jemu mocy spožičihu.

Jako přeplawi w léce 2002 Wołtawa džěle Prahi a tež pinců a přizemjo Serbskeho seminarja, běše Jozef Mach jedyn z přenich, kiž wuchowa namokane knihi Hórnikoweje knihownje z tym, zo nošeše je do přeného poschoda. Někotre dny za sobu je tehodla do Prahi jězdžil, z kolesom wot kromy Kralup hač na dwórnišćo a potom dale z čahom, štož běše za tehdy 77lětného jara napinace.

„Lužica je lubosć mojeho žiwjenja a wona to wostanje hač do kónca“, je jubilar slubił. Luby Jozefo, wulki džak Tebi za Twoju lubosć k nam Serbam, za wšu Twoju prócu na dobro našeho luda a za wšo skutkowanje za jeho připóznace mjez našimi čěskimi a słowakskimi susodami. Hromadže z přećelom Pawołom Rotu z Ralbic přejru Tebi do dalšich lět spokojnosć a Bože žohnowanje.

Helmut Gros

Fóce: priwatnej

Jozef Mach doma w Kralupach 1992

Spomnjenka k stoćinam fararja Awgusta Meltki

Znajach Klukšansku faru z dźěćatstwa. „Wuj“ Jan Křižan – sotra našeho nana bě z jeho bratrom w Rakecach ženjena – bě tehdom Klukšanski farar. Dopomnju so, zo sej raz z kolesami na swójbny konwent do Klukša dojdźechmy. Dźiwach so jako dźěćo jara, zo nad blidom dobreje stwy šnórka za zwón do kuchnje wisaše.

Jako so „wuj“ 1951 na wuměnk poda, nastupi Awgust Meltki Klukšanske farstwo. Běchmy w lěcu dale na swójbnych konwentach tež w Klukšu. Kaž džensa widžu Awgusta Meltku z jeho nowym motorskim AWO na dworje stejo. Wjeseleše so kaž dźěćo nad tutym „darom“ krajnje cyrkwe.

1965 pósła mje nan jako eforalnego wikara do Klukša, zo bych tam pačerje dźeržał. Wězo džěch na faru k Awgustej Meltce, kotryž dla lubosće k wosadnej hižo njesmědžeše službu wukonjeć. Wón mje wutrobnje witaše a steješe přede mnu měrny, přećelny, dobroćiwý, zrudny. Tutón wobraz je so mi hłuboko zaščěpił.

Jako zaso na pačerje do Klukša přińdžech, bě Awgust Meltki hižo do Pötzschau pola Lipska přečáhnył, zo by tam farske město zastarał. Njebě tam jeho domizna

Fararj Pawoł Albert z Malešec a Awgust Meltki z Klukša (wotlěwa) wokoło lěta 1960

Foće: priwatnej

a njebě tam dołho z fararjom. 27. septembra 1974 wza sebi daloko zwonka Łužicy žiwjenje. Prajachu mi, zo sej mysleše, zo ma raka. Wo hłubokej zrudobje jeho wutroby njerěčachu.

Ze žiwjenja Awgusta Meltki njeje mi wjele znate. Narodženy 16. junija 1910 do znateje serbskeje swójbny w Rakodjach,

sta so wón z duchownym. Wón bě mój zastojnski předchadnik, předposledni serbski farar w Klukšu. We wulkej wosadze bě jara woblubowany. Rady skutkowaše w swojej Łužiskej domiznje. Swoje farske džěło wukonješe spomóžnje a z lubosću. Swěru připowědaše ewangelij němsce a serbsce. Za jeho čas natwari so kapalka w Połpicy. Jeho politiske nastajenje njebě oportunistiske. Rady bě mjez swojimi kolegami a we wosadze. Rady žortowaše, piskaše trompetu a spěwaše mócnje a derje.

Tež druha mandželska Awgusta Meltki, farska wudowa Paula, bě we wosadze připónzata, jara aktiwna a woblubowana. Bě Awgustej Meltce wulka pomoc. Wobstaraše žónske služby, bibliske hodžiny a nabožinu we wšěch wjeskach.

Wobžaruju, zo so k smjerći Awgusta Meltki žadyn přinošk ze stron serbskich duchownych w Pomhaj Bóh njewozjewi. Jenož swěrný Klukšanski kemšer pozdžišo noticu zapoda. Tak njech su tute linki skromna, ale wutrobná spomnjenka k jeho 100. narodnemu dnjej. Bože puće so čłowjekeje potajne, maja pak přeco dobry cil pola Boha. **Pawoł Wirth**

Pomocny transport

Wot 9. do 12. apryla podach so ze swojim přichodnym synom Gottfriedom Guderom z pomocnym transportom do wuchodneje Pólskeje a do Ukrainy – 800 kilometrow tam a zaso sem. Jědźechmój w nocy. Gottfried Guder, kotryž bě čaru hižo někotre razy jěł, měnješe, zo je w nocy mjenje wobchada a zo su ample zwjetša hasnjene. Měješe prawje. Jědźechmój bjez problemow. 400 kilometrow noweje awtodróhi hač do Krakowa mějachmój za štyri hodžiny za sobu. Zbytne 400 kilometrow trajachu trochu dlěje, ale wšě dróhi běchu dobre.

Pólska je so w zaštych džesać lětach změniła. Hospodarske polěpšenje drje zwisuje z přistupom kraja k EU. Wob lěto

přińdu někotre miliardy EU-pjenjz do kraja. Wosebje młodžina wužiwa nowu swobodu. Lěpša zaslůžba w Europje a po wšem swěće ju wabi. Wobaj synaj našeju hosćicelow Mareka a Ewy staj we wukraju. Jedyn je kuchar w kuchni jendželskeho parlamenta w Londonje, tamny je mišter w irskej fabrice. Jeju swójbni drje su w Pólskej, ale na nawróť domoj njemyslitaj. Podobnje je to we wjele pólskich swójbach – młodži woteńdu a stari wostanu doma.

Naju transporter bě hač pod třěchu nakładowany z někak 50 bananowymi kistami, poľne drasty, črijow a hrajkow. Chcychmój wšo přez hranicu do Ukrainy wjezć. Oficielnje dowolene je pak jenož

50 kg na wosobu. Naju přewodnikaj, wobaj ewangelskej předarjej, znaještaj wobstejnoscě při hranicy. Pólsko-ukrainska hranica je zdobom hranica EU, a tu so kontroluje. Šćerpnje dyrbjachmy tři do štyri hodžiny čakać. Naju přewodnikaj spytaštaj z člownikami jednać, zo bychmy z poľnym awtom směli přez hranicu. Zwjetša pomha, hdyž jim pjenjz přityknješ. Ale tež to njebě móžno. Pola hranicarjow přebywaše runje komisija z Kijewa, tak zo běžeše wšitko po předpisach. Tak dyrbjachmy so rozsudzić: pak 200 dolarow čla płaćić pak so zawróćić. Wróćichmy so a běchmy popoľdnu zaso při hranicy, tónkróc z dowolenymi 200 kg.

Bohatstwo Ukrainy stej čorna zemja a kamjentne wuhlo. Nuza pak je tu wjetša hač w Pólskej. Naš transport měješe předar dóstać. Wšitcy tři předarjo, kotrychž zeznachmój, běchu so na bibliskej šuli we Waršawje wukubłali. Kóždy ma za sebjě a swoju swójbju štyri do wosom hektarow pódy. Naš ukrainski předar měješe štyri swójske a sydom přiwzatych džěćí. To bě čita črjoda, kiž sej wot staršeju došć woporow žadaše. Puć k maľemu statokej bě jara blóćany a suwaty. Wšě napinanja pak běchu zabyte, hdyž nas čyła swójbja z wjesołymi spěwami a poľnje krytym blidom witaše. Na rozžohnowanje wuprach maćeri tuteje wulkeje swójbje dobre čuwý, a wona měnješe: „Te móžu trjebać.“ Pónđzelu rano w štyrjoch zdžěli namaj nawigator, zo smój cil docpěťoj – Guderec statok w Ebersdorfje pola Lubija. **Kurt Latka**

Swójbja ukrainskeho předarja ze štyrjomi swójskimi a sydom přiwzatymi džěćimi

Niebhrowa modlitwa pólsce a bołharsce

Modlitwa pólsce

Česćena redakcija Pomhaj Bóh, dżakowano darićelej čitam wot lěta 1995 Waš serbski ewangelski časopis a činju to ze zajimom. Připósćelu Niebhrowu modlitwu, kotruž sym do pólsčiny přenjesła, ale njejsym sej wěsta, hač je so mi to poradziło. Chcyła na to skedźbnić, zo stare pólske słowo „wedle“ (= „odpowiednio do czego, stosownie do czego; zgodnie z czym, w stosunku do czego“) hišće dale w modlitwach eksistuje.

**Boże, okaź laskę,
bym z pokorą przyjmował,
co mi przeznaczone,
wytrwał w przemianach
wedle mej mocy,
i mądrość, bym rozróżniał
jedno od drugiego.**

Žohnuj Bóh Waš 64. Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń a jeho zarjadowarjow a wobdźělnikow.

Ludmiła Gajczewska, Wrocław
Awtorka je wědomostnica a předsydka
Pólsko-serbskeho towarstwa we Wrocławju.

Modlitwa bołharsce

Namołwa w aprylskim čisle Pomhaj Bóh, Niebhrowu modlitwu tež w druhich rě-

čach připósćać, bě mi nastork, za tym slědźić, hač tutón tekst tež bołharsce předleži. Džak googlej tež něšto namakach. W přinošku nowiny „Sega“ wo anonymnych alkoholikarjach namakach scěhowacu wersiju:

**Господи, дай ми спокойствие
да приема това,
което не мога да променя,
дай ми мъжество да променя това,
което мога да променя,
и мъдрост да различа
първото от второто.**

we laćonskim pismje:
**Gospodi, daj mi spokojstvie
da priema tova,
koeto ne moga da promenja,
daj mi mužestvo da promenja tova,
koeto moga da promenja,
i múdrost da različa púrvoto ot vtoroto.**

serbsce:
**Božo, daj mi spokojnosť,
zo přiwozmu to,
štož njemóžu změnić,
daj mi zmužitóšć, zo změnju to,
štož zamóžu změnić,
a mudrosć, zo rozeznawam
jedne wot druheho.**

Dalšu wariantu namakach w forumje „múdrosti“, a to – dosć směšnje – z po-

daćom pochada jako „Tibetska modlitwa“:

**което не мога да променя;
Дай ми решителност
да променя това,
което мога да променя;
Дай ми мъдрост да различа това,
което мога да променя, от това,
което не мога да променя.**

Тибетска молитва

we laćonskim pismje:

**Bože, daj mi sili da ponesa tova,
koeto ne moga da promenja;
Daj mi rešitelnost da promenja tova,
koeto moga da promenja;
Daj mi múdrost da različa tova,
koeto moga da promenja, ot tova,
koeto ne moga da promenja.**

Tibetska molitva

serbsce:

**Božo, daj mi mocy, zo ponjesu to,
štož njemóžu změnić;
daj mi rozsudnosť, zo změnju to,
štož zamóžu změnić;
daj mi mudrosć, zo rozeznawam to,
štož móžu změnić, wot teho,
štož njemóžu změnić.**

Tibetska modlitwa

Michael Maillard, Berlin

Awtor je ewangelski farar w Berlinje-Charlottenburgu. Wón čita Pomhaj Bóh w interneće.

Mužakowscy Serbja něhdy a nětk

Drastu, kiž su něhdy Serbowki Mužakowskeje wosady nosyli, stej Brigitte Haraszin

Brigitte Haraszin a Carola Geppert wodźitej wopytowarjow w serbskej drasće po Mužakowskim parku.
Foto: A. Kurtas

a Carola Geppert lětsa nalěto wožiwiłoj (hlej foto nalěwo). Wobej stej sej po starých wopisowanjach drastu wot serbskich šwalčow nowu zešić dałoj a sej džěle sami zhotowiłoj. W serbskej drasće wodźitej nětko wopytowarjow po Mužakowskim parku a powědatej jim tež wo Serbach a serbskej zašćosći Mužakowa.

Tamne foto je wjac hač sto lět stare. Na nim wuhladamy młodych Serbow z Mužakowskeje wosady w swjedźenskej serbskej drasće. Jich mjena a domjaca wjes nam njejsu znate. Foto je najskejke wokoło lěta 1880 nastalo. Tehdy mějachu Serbja z Mužakowa a wokolnych wsow hišće serbskeho duchowneho a swoju wosebitu serbsku cyrkej, kiž bě po swjatym Handrijju pomjenowana a kotrejž tež „Templum soraborum“ rěkach. Hač do spočatka 20. lětstotka je so w njej serbsce předowało. Posledni serbski wosadny farar, Ota Jurk, je 1907 zemrěl. Cyrkej bu w poslednich tydženjach wójny 1945 zničena a po tym zwottorhana. Tehdy w Mužakowskich kónčinach jenož hišće někotři stari serbsce rěčachu *T.M.*

Mužakowsy Serbja wokoło lěta 1880

Foto: priwatne

Zabyć abo wuchować?

Mysle a nazhonjenja k položanju serbskeje rěče w našich wsach

Pohlad na Bart lětsa w nalěću

Foto: J. Maćij

Jeli so něšto lube a přiwučene změní abo samo zhubi, njewostanje to bjez scěhow. Hustodosć so scěhi ľahodne. Pola jedneho wuwabi so čezkomyslnosć. Pola druhého nastanje pesimizm abo snano powšitkowne rozmjerzanje a mēnjenje „W starych časach běše wšitko ľepje“. Słyšo tele słowa njewēm, hač mam so smjeć abo hněwać. Dopomnju so w tajkich padach na swoju wowku, kotraž běše w swojim doľhim žiwjenju wšelakoru wyšnosć nazhonila. Wona nas často powučowaše: „Pod kejšorom běše najrjeńšo, tehdy płaćeše jeho tři fenki ...“ Lepju so pak tež sama při tym, zo so po tutych wujězdženych kolijach pohibuju. Snano to ze starobu zwisuje, wšako njej-sym hižo najmłodša.

Pola nas na wsy – bydlach wjele lět w Barće, hdžež bě mandźelski z wosadnym fararjom – rozmotwjachu so ludžo při nakupowanju abo na puću w zašlych časach serbsce. Jedna žona mi jónu rjekny: „Serbsce so tak rjenje žwantori ...“ Mějachmy pola nas tež serbske Bože služby. W běhu časa pak bu kemšerjow spochi mjenje. A tak jedneho dnja Bože služby w serbskej rěči zańdžechu. W sydmdziesiątych lětach zašłego lětstotka běchu pola nas hišće stari ludžo, kiž serbsku rěč ľepje hač němčinu wobknježachu. Moja přecelka mi jónu rozprawješe, zo so ze swojej mačerju wo prašenjach křesćanskeje wěry jenož serbsce rozmotwja. To mje jara hnuješe.

Móžu so hišće dopomnić, zo tehdy jenož mało staršich swoje džěci na wot šule poskićenu wučbu serbsčiny scěleše. Mjenowachu jako přičinu: „Či mali dyrbya hižo dosć wuknyć.“ To mje tehdy jara zrudzi. Jako němskej staršej z mandźelskim chcychmoj, zo naju džěsci rěč swojeje wokoliny nawuknjetej. Tak wabjachmoj samo pola staršich ze serbskich swójbow, zo bychu swoje džěci na wučbu serbsčiny sfali. Z wulkej nuzu nawabichmoj tehdy pola swojeje wulkeje džowki trěbnych wobdźělnikow za skupinku serbsčiny.

Mjeztym je wjele časa zašlo. Njebydlu hižo w Barće a zaběram so ľedma hišće z tutej tematiku. Přeco pak so wjeselu, hdyž mi něchtó serbski postrow abo serb-

ske zbožopřeće posrědkuje. A rjenje je, zo móžetej mi mojej džěsci při přeložowanju pomhać. Móžach so tež stajnje na swojich serbskich přecelow wobroćić, jeli běše w tutym nastupanju pomoc trěbna.

Njedawno rozpominach z nimi zasojónu tute wěcy. Prašachmy so, w kajkej měrje je w našich wsach serbska rěč hišće žiwa. Něšto pozdžišo da so jedyn z nich na puć, zo by to přeslědžil. Jako so přichodny raz zetkachmy, wón rozprawješe:

*

Podach so z kolesom z domjacych Bukec do sewjerneho směra. Rodecy a Nječhorn za sobu wostajiwši móžach so na wyšinje w Brězecach wot wuhlada do runiny překwapic dać. Bliski Bart je z tuteho městna rjenje widžeć. Za Bartom běše něhdy Wowča hora, kiž je napohlad rjenje wudospoľniła. Skaľarjo su we wjelelětnym džěle horu na jeje džensnišu snadnu wysokosć znižili. Motiw pječata Bartskeje wosady zachowa tutón něhdyši wobraz krajiny přichodnym generacijam.

Dale jěducy bližach so nimo stadleška sornow na polu skónčnje Bartej. Nětk započach ze swojim slědženjom.

Njedaloko cyrkwe steješe při puću so rozmotwjejo skupina mužů, wšitcy mi njeznaći. Nimo jěducy přiwoľach jim serbske „Dobre ranje“. Bjez dlíjenja so za mój postrow z „Dobre spodobanje“ podzakowachu. Dobreje nalady kolesowach dale. Wopušciwši Bart postrowich nimo jěducy staršej, mi tehorunja njeznateju mužů serbsce a prašach so za najkrótšim pućom do Hućiny. Haj, jowle nalěwo do Bukojny a w Bukojnje potom přeco při wodže dale hač k mostej a potom naprawo. A kaž samozrozumliwje rěčachmy serbsce, moja wutroba so zradowa! Přez to běše moja nalada, docpěwši Hućinu, tež najebać njewotmotwjenych serbskich postrowow po puću njekažena.

Ale wězo móžeja kedźbliwego kolesowarja wěcy tyšić, kotrychž so wón nimo jěducy dohlada: Maš w Barće hišće twarjenje, kiž běše něhdy dwórnišćo, ale čahitam hižo dawno wjace njezastawaja. Rěčimy wjele wo škiće nam dowěrjeneje stwórbje a přirody, ale wulka cyhelnica

mjez Bartom a Zuborničku je bjez přistupa k železiskej syći, dokelž su připrawy wotwarjene. Dale mamy při puću mjez Bartom a Bukojnu přestrień, nětko zeleny trawnik, na kotrejž buchu wšitke něhdy tu stejace twarjenja zwottorhane. W starych časach předžěľachu tu běrny na zawjeranki, pozdžišo produkowachu twaršćizny a nětk je tu pusta ľuka. Wjele lět měješe tu mnoho ludźi swoju zaslužu. Wšitko nimo, bohužel. Je za zwonkastejaceho pak tež čezko sudzić, hač běše tutón wosud twornje prawy.

Po tutym krótkim přemyslowanju wo hospodarskich naležnosćach nětk pak dale k mojej jězbje!

Jako wróćopuć wuzwolich sej runy směr na juh. Přez Hlinu, Přiwóicy a Skanecy podach so dale do Běteje Hory. Njedaloko puća da sej starša žónska, na ľawce sedžo, zawěšće zasluženy swjatok spodobać. Na mój serbski „Dobry wječor“ podzakowawo so wona tehorunja přecelnje z „Dobry wječor“. We Worcynju nimo hrodu přez knježi dwór kolesuju wuhladać hižo trochu zestarjeneju mandźelskeju sedžo před domom a so wohrěwajo we wječornym slóncu. Jako jimaj swój serbski wječorny postrow přiwoľach, žónska ze swojeho mjehkeho křesta zeskoči a, woćiwidnje nad serbskim postrowom zradowana, wróćostrowješe. Wjesoľeje mysle dojědzech, wot wječorneho slónca přewoľžany, domoj.

*

Haj, wona je w našich wsach hišće žiwa, ta serbska rěč. Namakamy ju pak jenož hišće pola starych ludźi abo w tajnym schowanu? Mały nastork bě trěbny, a wona tu běše. To dawa nadžiju.

Wšitko, štož chce zachowane być, dyrbi so tež hajić. A rěč so najľepje ze swojim naľožowanjom pěstuje. Wy starši, wowki a džědojo, rěćce serbsce ze swojimi džěćimi a wnučkami! Wužiwajće tež móžnosće, kiž poskićeja Witaj-skupiny w pěstowarnjach, za serbske kubľanje swojich maľach!

By žaľostne bylo, jeli by so waša rěč, tute drohotne kubľo, z wami pominyła! Rěćće swoju rěč, bjesadujće a spěwajće w njej a budźće žiwi ze swojej serbsčiny!

Ingrid Philipp; zeserbšćil Arnd Zoba

Krajna synoda Sakskeje

Wot 23. do 26. jutrownika wotmě so nalět- nja synoda w Drježdžanach. Lětsa mamy Melancthonowe lěto (450lětné posmjert- niny běchu 19. jutrownika) a zdobom we wobtuku Lutheroweje dekady tež lěto ku- bljanja. Tehodla bě tema synody: Kubljanje z dobreje přičiny – městna zamołwitosće ewangelskeho kubljanja.

Kubłanski wuběrk bě pod nawodom di- plomoweho wučerjara nabožiny Michaela Seimera z Weinböhle zhromadnje z refe- rentku krajnocyrkwinskeho zarjada Gabrie- lu Mendt sobotniše zeźdženje přihotował. Hižo přihotowanske zetkanja synodalow běchu so w ewangelskich šulach přewje- dli. Synodalojo wuchodneje Sakskeje zet- kachu so w Pirnje a dóstachu tam wot hibi- čiweje direktorki Hedda Feron zwjeselacy přehlad wo wobšěrnym džěle a mnohich poskitkach zakładnje a srjedźnje šule.

Katrin Göring-Eckardt (nalěwo) předstaji mysle k 33. němskemu ewangelskemu cyrkwinskemu dnjej 2011 w Drježdžanach.

Jako zawod widžachmy sobotu krótki informatiwny film wo 45 ewangelskich šulach w Sakskej. Po tym přednošowaše rektor teologiskeho wučerskeho instituta w Drübecku, dr. Matthias Hahn, wo na- dawku kubljanja ewangelskeje cyrkwe. Wón wuchadžeše z toho, zo spóznachu re- formatorojo wažny nadawk kubljanja za wuwice ewangelskeje cyrkwe a wšě ewan- gelske wosady, dokelž dyrbjachu wone kmane być, wšu wučbu posudžować. Wo- sada ma k temu prawo a połnomóc. Re- formatorojo prajachu: Założenje šulow je swjata naležnosť. Džensa je kubljanje wažny kluč za wobdžětanje problemow čłowjestwa. Solidarita, zamołwitosć, awto- nomija a rozum su w přichodže za žiwje- nje hišće trěbniše.

Ewangelske kubljanje zmóžnja orienta- ciju w njepřehladnym swěće. Zdžěłana wě- ra škita před fundamentalizmom a wjedže k sebjezdomej tolerancy. Antisemitizm njesmě tehodla žane městno w cyrkwi měć. Nimo wědy, kompetency a kwalifikacije su dalše kajkosće znamjenja zdžěłaneho člo- wjeka: humor, duchapřitomosć a kreatiw-

nosć. Ewangelij chce wjesofosć zbudzić a te- mu přinošuje kubljanje.

W dalšich wotrěz- kach wěnowaše so refe- rent kubljanju w zwisku z bibliju, z chudobu, z ewangelskimi pěstow- warnjami, z nadawkom a z rozrostom cyrkwe. Cyrkwinska zamołwi- tosć kubljanja saha do wosadow, do statnych a ewangelskich šulow a do zjawneje diskusije. W poslednim džělu za- běraše so dr. Hahn z prašenjom: Što dyrbi- my činić? Wón widži tři nadawki cyrkwe: Ku- bljanje dyrbi

bóle w centrumje cyrkwinskeho skutkowanja stać, cyrkej dyrbi dale nošerstwo kubljanja pře- wzać a mamy so hišće bóle wo dobre a hluboke wusutki kubljanja prócować.

W pjeć temowych skupinach rozmyslowachmy hač do při- pođnja wo pěstowarnjach, šu- lach, zjawnych rumach, swój- bje a wosadže. Po wobjedže slyšachmy džěćacy chór a in- strumentalnu hudźbu šulerjow ewangelskeje šule. W jědnace džěłowych skupinach wobjed- nawachu so popođnju wose- bite čezišća, kaž na přikład: šulska politika krajnjeje cyrkwe,

křesćanscy wučerjo, nabožina a wosadne džělo, wuznam hudźby w křesćanskim kubljanju a kubljanje jako investicija do přichoda cyrkwe.

Na kóncu zjimachu so mysle ze skupi- now a mjeztym zaspěwa holči chór z efo- rije Großenhain. Do wječerje skónči so de- rje přihotowany temo- wy džen a podžako- wachmy so wutrobnje pola wšitkich sobu- skutkowacych. W bě- hu synody je kubłanski wuběrk hišće wšelake namjety z diskusijow wudžětał, kiž smy pónđzela tež schwali- li. Jedyn z nich bě pró- stwa na krajnocyr- kwinski zarjad, zo so hač do nazymy na- mjet za nastajenje ku- błanskeho koncepta wudžěta a synodže předstaji.

Dr. Matthias Hahn přednošowaše wo nadawku kubljanja ewangelske- je cyrkwe.

nadawki matej cyrkej a politika za to- waršnosť?“.

Njedzela předstajišter Katrin Göring- Eckardt a Manja Erler mysle k 33. něm- skemu ewangelskemu cyrkwinskemu dnjej w Drježdžanach wot 1. do 5. junija 2011 a přeprósyšter wšitkich, tute wulke pře- dewzaće sobu přihotować. Na wječoru zetkanja, srjedu, 1. junija, změjemy sklad- nosć, so ze serbskimi wosebitosćemi zjaw- nosći předstajić, tehurunja tež na wikach móžnosćow.

Slyšachmy dale wobšěrnju rozprawu Diakoniskeho skutka a skupina teologiske- ho wuběrka rozprawješe wo načisku změ- ny wizitaciskeho porjada. Dlěši čas zabě- rachmy so ze zakonjom wo nowozrjadowa- nju załožboweho prawa w krajnej cyrkwi.

Druhi raz přewjedže so njedzela wječor „aktualna hodžina“. Wona wopřija pjeć prašenjow a džewjeć rozprawow.

Nazymyska synoda wotměje so, da-li Bóh, wot 12. do 15. nowembra.

Handrij Wirth

We wobnowjenym Křižnym gymnaziju swjećachu synodalojo njedzelnje kemše.

Fota: M. Oelke

Prěnja CD w Slepjanskej narěči

„Z mójogo žywjenja – Hanzo Njepila-Rowniski hulicuju“ rěka titul słuchanskeje CD z tekstami Rownjanskeho połbura Hanza Njepile (1761–1856), w kotrychž rozprawja wo swojim wšědnym dnju. Wudawaćelka je Domowinska župa Běta Woda/Niska. CD je přinošk w zmysle žadanja lětušeje župneje hlowneje zhromadźizny, zo je wjace projektow k spěchowanjnu Slepjanskeje narěče trěbnych. Z tym maja wšitcy lubowarjo Slepjanskeje narěče, slawisća a dalši zajimcy přeni raz składnosć, tutón dialekt, kotryž jenož hišće mało ludźi w Slepjanskej kónčinje rěči, na zwukonošaku slyšeć.

Pjatk, 30. apryla, přepoda regionalny rěčnik Manfred Hermaš (1. wotlěwa) předsydže towarstwa Njepilic dwór z. t. Manfredej Nikelej (2. wotlěwa) přenje eksem-

plary. Nahrawanja buchu z podpěru SAEK Budyšin realizowane, kotrehož nawoda je Michał Cyž (2. wotprawa). Redakciju mě-

Prěpodaće noweje cejdejkki na Njepilic statoku Foto: S. Kutsche

ješe Božena Braumanowa, sobudźěłaćerka Domowiny za Slepjanski region.

CD dóstanu zajimcy na Njepilic statoku w Rownom, w Slepjanskim regionalnym běrowje Domowiny kaž tež w Choćebuskej Lodce a Budyskej SKI za škitnu płaćiznu 3,50 eurow. **Manfred Hermaš**

Kamjenjećesar Hanes Kops z Grodka wobnowja tuchwilu starý narowny kamjen, kotryž su njedawno w Sprjejcach namakali. Kamjeń pochadza z lěta 1872 a bě na tudyšim kěrchowje za serbskeju mandželskeju postajeny. Zhotowjeny je z pěškowca, zasadžena je tafła w marmora ze serbskim napisom. Po wobnowjenju ma so narowny pomnik w Sprjejcach znowa postajić. Foto: A. Kurtas

Ekumeniski nyšpor

Swjatkowničku nawječor zhromadzi so na 40 katolskich a ewangelskich Serbow k tradicionelnemu ekumeniskemu nyšporu w Budyskej cyrkwi Našeje lubeje Knjenje. Superintendent Jan Malink zložil swoje předdowanje na wuprajenje japoštoła Pawoła w Lisće na Efeziskich (Ef 4,1–6). Wón wuzběhny, zo je namotwa japoštoła wulki ekumeniski són: jedne čěto, jedyn duch, jedna křćeńca. Tež hdyž njepřislušamy samsnej cyrkwinskej organizaciji, tak přislušamy tola jako wšelake stawy jednemu čětu. Boži duch wjedže křesćanow do mjezsobneje zhromadnosće a křćeńca na trojjeničkeho Boha je duchowny zakład wšeje ekumeny. Tež generacije před nami

tule z křćeńcy wurosćacu jednotu ženje njejsu wobdwělowali. Tak buchu tež ewangelscy Serbja, kaž Handrij Zejler, w katolskej cyrkwi Našeje lubeje Knjenje wukřćeńci. Předar pokaza tež na biskopa Bena, kotryž bě Serbam křesćanstwo přinjesl a kotrehož 1000lětny narodny jubilej so 16. junija woswjeći.

Z požohnowanjom tachantskeho fararja Wita Šćapana so zhromadny nyšpor skónči. Čitanje měješe kěbětara Bosćij Čórlích, na pišćelach hraješe Chrysta Meškankowa. Paćerske džěci Michałskeje wosady Sophia Bejmakec ze Šćijec, Alina Zimmermann z Budyšina a Stani Krygar z Wuježka přednjesechu próstwy. **T.M.**

Z předsydstwa SET

Dnja 3. meje schadźowaše so předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa (SET) w towarstwowej stwě w Serbskim domje w Budyšinje. Wosebje wobjednachu so přihoty za lětuši serbski cyrkwinski džěń. Za nabožny tydžeń njejsu so dotal pomocnicy namakali. Tohodla přihotuje so wón jako dnjowe zarjadowanje w tydženju wot 5. do 9. julija 2010 při Michałskej farje w Budyšinje. Wot 1. do 5. junija 2011 přewjedže so němski ewangelski cyrkwinski džěń w Drježdžanach. Na nim měli tež Serbja z wjacorymi poskitkami zastupjeni być, a to w informaciskim srjedźišću a na zetkawanskim wječorku. Štóz ma pokiwy a namjety za předstajenje serbskich temow na cyrkwiskim dnju, njech so prošu na předsydstwo SET wobroći. **M. Wirth**

Bukečanska bjesada

Srjedu, 19. meje, je so we wosadnym domje při farje zešla Bukečanska bjesada. Arnd Zoba rozkladže serbsce wuknjacym pochod postrowa „Pomhaj Bóh – Wjerš pomazy“. W rozmołwje dodachu přitomni wšelake warianty postrowa w delnjoserbsčínje a Wojerowskej narěči. Marko Grojlich předstaji serbske mjena počasow a wjedrowych zjawow. **M. Grojlich**

Farar Schütt woteńdže

Farar Hans-Christoph Schütt k 1. septembrej Dešnjansku wosadu wopušči a přesydlil so jako farar do Wjelceje, wosady mjez Grodkom a Złym Komorowom. Wot lěta 2001 bě duchowny w Dešnje a z dobom farar za serbske naležnosće w Delnjeje Łužicy. Je swjećił serbske kemše, nawjedował skupinu „Serbska namša“ a podawał nabožinu na serbskim gymnaziju w Choćebuzu. Z přesydlenjom do Wjelceje nawróći so do swojeje domizny, w kotrejž bě wotrostl jako syn fararja Dietera Schütta, nětko wuměnkarka w Žylowje pola Choćebuz. Kak ma so po jeho wotchadže serbske cyrkwinske džěto w Delnjeje Łužicy rjadować, njeje hišće jasne. **T.M.**

Serbska cyrkej so přetwari

Z přetwarom Hanineje cyrkweje w Kamjencu na muzej za sakralne wuměłstwo so pokročuje. Na Šulskim naměšće při cyrkwi ma nastać moderne twarjenje, w kotrymž budžetowej wopytowarski serwis a Kamjenska měšćanska informacija zaměstnjenej. Z twarjenjom ma so w awgusće započec. Najpozdzišo klětu spočatk septembra ma wuměłski muzej, w kotrymž budu mjez druhim drohotne rězbarjene gotiske wotartarje widjeć, hotowy być. Hanina cyrkej je prjedawša Serbska cyrkej, w kotrejž mječachu Serbja Kamjenskeje wosady swoje kemše w maćernej rěči. **T.M.**

Powěšće

Stara cyrkwina šula w Bukecach Foto: T.M.

Bukecy. Bukečanska gmejnska rada je njedawno wobzamknyła, zo ma so stara cyrkwinska šula we wsy zwottorhać. Na jeje ležownosći w bliskosći fary a cyrkwyje ma nastać hladarnja, w kotrejž móža stari a wothladanja potřebni ludžo nachwilnje něšto dnjow abo tydzenjow přebywać. Nošerstwo domu přewozmjje Lubijsko-Žitawska diakonija, kotraž ma hižo swójsku hladarnju w Bukecach. Z twarjenjom, kotraž budže něhdže počtra miliona eurow plaćić, ma so po móžnosći hišće lětsa započěć.

Ochranow. Ze swjedženskimi dnjemi wot 6. do 9. meje wopominaše bratrowska wosada swjeho založičela Nikolausa Ludwiga hrabje von Zinzendorfa (1700–1760). Na jeho 250. posmjertinach njedzela, 9. meje, wotměchu so rańša nutrnosć při jeho rowje na wosadnym pohrjebnišću a po tym swjedženske kemše w modlerni. Předstaji so inscenacija „Zinzendorf“, džiwadłowy kruch za dvě wosobje wo najwuznamnišich stacijach w žiwjenju pobožneho hrabje.

Malešecy. K tradicionelnym serbsko-němskim kemšam w swjedženskimi stanje na Malešanskim sportnišću zhromadzi so Bože spěće, 13. meje, na 250 kemšerjow z Malešanskeje a wokolnych wosadow. Sup. Malink měješe předowanje, wosadny farar Noack liturgiju a predikant Jens Winkler z Hućiny čitanja w serbskej a němskej rěči. Dujerjo z Poršic pod nawodom kantorki Claudije Wićazoweje z Kumšic kemše wobrubichu.

Slepo. Swjatkownu póndzelu swječachu so w Slepom dwurěčne kemše, kotraž nawjedowachu wosadny farar Huth, Serbski superintendent Malink a Manfred Hermaš. Kantorki za spěwachu kěrluš „Najrjeiši Jezu“. W předowanju a w modlitwach spominaše so na wohroženje wjacorych wosadnych wsow přez bližacu so wuhlowu jamu.

Turjej. Swjatkownu póndzelu swječeše w tudyšej cyrkwičce farar n. w. Cyril Pjeh z Berlina delnjoserbsku Božu službu, na kotrejž so 38 kemšerjow wobdželi. Čitanja měješe Ernst Mucha z Turjeja. Kemšam přizamkny so bjesada a zhromadne spěwanje při kofeju. Hižo wot lěta 1996 so serbske kemše swjatkownu póndzelu w Turjeju pola Picnja swjeća, lětsa potajkim 15. raz.

Bukecy. Swjatkownu póndzelu, 24. meje, zaklinčachu posledni raz dotalne zwony z Bukečanskeje cyrkwineje wěže. W dnjach po tym natwarichu rósły při wěži. 4. junija chcedza železne zwony z lěta 1961 z wěže wzac. Wone namakaja swoje nowe městno w domčku při kěrchowskej muri, kotryž bu nalěto za tutón zaměr wobnowjeny.

Slepo. Ze swjedženskimi kemšemi w tudyšej cyrkwi zapokazachu njedzela, 30. meje, fararku Antje Schröcke. Wona změje so jako dušepastyrka starać wo wobydlerjow Slepjanskeje wosady, kiž w přichodnych lětach brunicy dla swoju domiznu zhubja. Zapokazanju w Božim domje přizamkny so postrowna hodžina we wosadnej rumnosći při farje.

Zbožopřeća

Dnja 26. junija woswjeći knjeni **dr. Marjana Bubnarjec** w Drježdžanach swjete 75. narodniny. Gratulujemy jubilarce wutrobnje a přejemy jej do dalšich lět bohate Bože žohnowanje.

Dary

W aprylu je so darilo za Pomhaj Bóh 42 eurow a trójce 12 eurow. Bóh žohnuj dary a daricelow.

Spominamy

Před 225 lětami, 5. junija 1785, zemrě farar **Pětr Ponich** w Malešecach. Wón pochadžeše ze Židowa, hdžež bě so 1716 narodził. Wopyta Budyski gymnazij, studowaše teologiju w Lipsku a přisušeše tam Serbskemu předarskemu towarstwu. Po studiju bě nachwilnje domjacy wučer w Budyšinje. Jako farar skutkowaše w Budyšinku, w Jenkecach pola Niskeje a naposledk 26 lět w Malešecach. Pětr Ponich zaběraše so ze stawiznami wšěch serbskich a němskich wosadow Hornjeje Łužicy. Na zakładze jeho wudžětkow spisachu někotři serbscy duchowni pod nawodom Njeswačanskeho diakona Jana Bje-dricha Langi wuznamnu knihu „Kurzer Entwurf einer Oberlausitz-wendischen Kirchenhistorie“, kotruž 1767 w Budyšinje wudachu. W serbskich

stawiznach znataj staj tež synaj Pětra Ponicha: Samuel Bohuwěr Ponich (1748–1798), kotryž bu jako farar jeho naslědnik w Malešecach, a Bohačesć Bje-drich Ponich (1761–1826), farar we Łuču, zběraćel serbskich rukopisow a založer Ponichoweje knihownje. Na narowny pomnik Pětra Ponicha na Malešanskim pohrjebnišću napisachu serbske hrono „Wón je wšitko derje činił“. Kamjeń slušese k jara rědkim pomnikam ze serbskim napisom z 18. lětstotka, njeje pak bohužel wuchowany. T.M.

Přeprašujemy

- 05.06. sobota**
14.00 zahajenje 64. Serbskeho ewangelskeho cyrkwinskeho dnja w Michałskej w Budyšinje
- 06.06. 1. njedzela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
- 13.06. 2. njedzela po swjatej Trojicy**
10.00 dwurěčne kemše w Janskej cyrkwi we Wojerecach z Božim wotkazanjom (sup. Malink, farar Nagel), po tym swjedžen w Čornym Chołmcu
- 19.06. sobota**
15.00 wosadne popołdnje w Drježdžanach w cyrkwi swj. Jozefa na Rehefeldskej (farar Nawka)
- 20.06. 3. njedzela po swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 04.07. 5. njedzela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
10.00 serbsko-nimska namša w Dešnj
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 05.07. – 09.07.**
nabožny tydzeń w Budyšinje

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiše: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjela
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačne. Spěhuje so wot Založby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Lětny abonement plaćić 8 eurow.